

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Claudii Ptolemei viri Alexandrini Mathematicę disciplinę
Philosophi doctissimi Geographię opus nouissima
traductione**

Ptolemaeus, Claudius

Argentin[a]e, 1513

Cap. VII.

[urn:nbn:de:bsz:31-118326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118326)

In equinoctiali horas habet 12
 In parallelo per Syenem 13 1/2
 In parallelo per Rhodum 12 1/2
 In maxime septentrionali per Thylen 20
 Estque omnis differentia totius latitudinis nouem
 horarum equinoctialium.

**CIRCULARIS SPHAERAE CVM
 habitabili terra descriptio.
 CAP. VII.**

Quae supra scripta sunt de uniuersi dispositioe/
 usque huc cum equa dimensione habent. Non au-
 tem incongruum est his addere: quomodo hemisphae-
 rium terrae quod ostendit/ describi possit in plano/ con-
 tectum sub sphaera circulari. Cum igitur plures ad id ostē-
 dendum elaborauerint: & absurdissime hac demon-
 stratione usi fuerint: proponant circularē sphaerā esse
 describendam in plano/ terra interius comprehensa.
 Aspectus itaque oculi situm habeat: per quem recta
 linea fiat in communibus sectionibus meridianis: qui
 per signa tropica transit: quibus habitabilis terrae lon-
 gitudinē secat. & parallelus per Syenem notatus
 in terra/ diuidens & hic latitudinē habitabilis. Sic
 autē habeantur rationes magnitudinū circularis
 sphaerę/ & terrę/ & absentię ipsius aspectus: ut in
 distantia quę colligitur inter circulum iuxta equinoctia-
 lem & tropicū estiuū tota pars orbis nobis noti ap-
 pareata: australiori semicirculo per mediū signorū
 circulum super terrā constituto: ne ultra ipsum quędā
 additio fiat ipsius habitabilis ad Boreū hemisphae-
 rium inde protense. Quae igitur subiectis his dicti quidē
 circuli meridiani unius rectę lineę secundū ipsum
 axem pbeant phantasiā/ tanquam aspectu ipso cadentē
 te per illos in plano: & quod parallelus Syenes rectus
 sit ad illā ex simili ratione: reliqui vero qui descri-
 bunt flexi in modum arcuum ad rectas ipsas ap-
 pareant: meridiani quidem ad lineam quę per polos
 transit: paralleli vero ad eā quę per Syenem/ & hi
 magis qui ab illis ab utraque parte plus distāt: illinc
 manifestū est. Quomodo autē ostēdamus descri-
 ptionē similem quę maxime fieri possit imaginibus
 oculorū: facile nobis erit in modū hunc. Sit me-
 ridianus qui per signa equinoctialia in sphaera cir-
 culari transit ABCD. circa centrū E. & diametrū
 AEC. & intelligamus A quidē in polo Boreo. C
 vero in Notio. Sumaturque BF. & DG. & BH:
 & DI circūferentię in distantijs tropicorū ab equi-
 noctiali. AL autē. & AM. & NC. & CO in
 distantijs arctici & antarctici a polis: & diuidatur
 diametrus estatis AE iuxta P. Cum ergo parallelū
 per Syenē inter E & P oporteat sitū esse/ & ratio
 circūferentię a parallelo Syenes ad equinoctialem
 ad τετρακτιμωρίον hoc est quattuor fere sit ad quin-
 decim: medietatis autē EP ad EAP eorūdem quat-
 tuor fere ad viginti sit: επήντητος. i. supertertius erit
 EA lineę a centro terrę exeūtis. Assumant autem
 EQ taliū triū qualiū est quattuor EA & centro
 E: distantię autē EQ describāt: qui in eodē plano
 ambiat terrā circulus QR. Et diuisa quadā linea
 recta equa EQ in nonaginta equas portiones uno
 τετρακτιμωρίον relinquet EP portionū 63. E autē &
 S portionum 16 1/2. E autē & T eorūdem 63. &
 producat XSY ad cadentem super rectam vi-
 delicet secundū parallelū Syenes. erit ergo S qui-
 dem per quod scribetur parallelus: secans Australē
 finem habitabilis/ & oppositus ei q per Meroen.
 V autē per quod scribetur parallelus arcticiū finem

terminans: descriptus per Thylen. Et sumatur ali-
 quid australius quę C. ut 3. & iungatur 3 A: & pro-
 ductę SY. & 3 D: & coincident in ll. Si ergo ex-
 positos circulos intelligamus in plano p signa tro-
 pica ac polos & aspectū oculi ab ll per MGDK
 & OE productę ad AC: facient ipsius sectiones
 per quas scribent ad aspectū portiones quinq; pa-
 rallelorū ad 3. per quod scribet id quod est equi-
 noctialis circa D. Quę autē iungunt ab ll ad D &
 B & F & H & G. faciēt quidē sectiones scilicet ad
 AC. per quas scribent fines terrę portiones eorū-
 dem parallelorū. Similiter autē & in parallelis de-
 scribendis in terra sumentes in QR proprias
 equinoctialis absentias: ut 3 & T sectiones factas
 ab eisdē iunctis rectis ab ll ipsius semicirculi QY
 R oppositas ipsis secundū situm equidistantes: ha-
 bebimus sectiones describēdas ad aspectū oculi/
 quinq; parallelorū ad 3. per quod scribet id egno-
 noctialis quod circa D est. Quę autē ab ll/ ad D &
 B & F & H & G iungunt: faciūt eadem ad AC
 sectiones predictorū parallelorū portiois. ut AT
 B & CT D. a quibus sumētes distāntias meridia-
 norū ordinatorū ab utraque parte. AV & XY re-
 cta in proprijs trium parallelorū rōnibus scribemus
 per similia tria puncta portiones subiectorū meri-
 dianorū ut terminantiū longitudinē EYFG & P
 & 5. Multitudo vero describendorum in terra ad
 descriptiois magnitudinē adaptanda erit. In dedu-
 ctione autē circulorū illud est obseruandū: ut gra-
 diae quilibet per assumpta quattuor signa: & in pi-
 ctura: ut nō in acutū in sectione ad extimū circulū
 finiat: ne contra ordinē phantasiā inducat. Sed etiā
 hic ad ea quę sequentur equalitas est tenēda: licet
 extra circulū continentē picturā cadant quidam de-
 sectū ipsum finiētes cū circulo q in vera ipsa ima-
 gine visus fuerit incidere. Animaduertēdū etiā
 est: ut lineę solę sicut ipsi circuli cū quadā comēsu-
 rabili latitudie & colore differēt: pręterea ut por-
 tiones quę ultra terrā ponent/ obscuriores colores
 habeāt quę portiones quę aspectui offeruntur: quę
 ad aspectum remotiora quę portiones coincidentes a
 propinquioribus incidant per additiones pariter
 verarū imaginū in ipsis circulis & terra. Incedatque
 Zodiacus quidē super terrā iuxta semicirculū au-
 straliore: & per Tropicū hyemale. Ascribemus
 & his in oportunioribus locis proprias denomi-
 nationes/ & in ipsius terrę circulis numerus distan-
 tiarū & horarū in descriptione ipsius habitabilis.
 Circiter autē exteriorē circulū ventorū pariter de-
 nominationes apponemus: quemadmodū in sphae-
 ra circulari ad adiacentes quique parallelos & po-
 los ipsos.

**Epilogus pręfatę extensionis
 CAP. VII.**

Viuse extensionis Epilogus & recapit-
 latio congrue hic videbit. Descriptio
 circularis sphaerę in plano cū terra in eo-
 dē comprehēsa habebit: si oculi nostri aspectus fige-
 tur in situ: secundū quem in communibus sectionibus
 meridianus circulus per puncta gradiēs tropicorū
 linea recta fiet: qui circulus nostrę habitabilis diui-
 dit longitudinē. Pręterea parallelus per Syenē de-
 scriptus: qui circulus latitudinē ipsius habitabilis
 fere partiē equaliter. Sic autē habeantur rōnes ma-
 gnitudinū sphaerę/ & ipsius terrę & distantię ipsi-
 us aspectus: ut in spacio quod interiacet inter cir-
 K

culum iuxta equinoctialem / & circulū iuxta tropicum estiuū tota appareat habitabilis nobis nota / australiori semicirculo per mediū signorū circulum cōstituto super terrā; ne sub hoc q̄dam additio habitabilis nostrę fiat q̄ ad arcticū hemispheriū extendat. Ex q̄ dicti q̄dem meridiani secundū axem ip̄m unius rectę lineę faciant phantasiā / tanq̄ aspectu ip̄so in plano per ipsos cadēte. Et parallelus qui scribit̄ per Syenē rectus / etiā ob similem causam videat̄. Reliq̄ vero circuloꝝ adnotandorū veri per ciuitates apparent ad lineas ipsas rectas: meridiani q̄dem ad eam q̄ trāsit per polos: paralleli vero ad illam quę per Syenē: illiq̄ magis qui ex utraq̄ parte ab illis plus distant. ut circulus arcticus q̄ estiuus tropicus magis ad arcton vergat: Hyemalis v̄o tropicus magis q̄ equinoctialis ad meridiem. Pręterea antarcticus circulus magis q̄ ipse hyemalis tropicus. Situm aut̄ habet cognita terrę pars ut oceanus q̄dē ipse nulla ex parte ipsā circūuallet: nisi t̄mmodo i finibus descriptis apud Rhapta *ῥαπτα*. & Thresciā *θρησκιαν* ex pte Aphricę & Europę: iuxta vetustiorum traditiones

Finis Septimi libri.

CLPTOLEMAEI VIRI ALEXANDRI
ni Geographicę editionis Liber V I I I.

Hęc sunt in octauo.

Cum qua p̄suppositione oporteat facere habitabilis nostrę diuisionē ad tabulas.

Quę deceat ad quāq̄ tabulam adaptare.

Expositio omniū sententiarū quibus cōtinentē in Europa tabulę decem / prouincię .xxij. ciuitates

In Aphrica tabulę quattuor / prouincię 17 ciuitates

In Asia magna tabulę duodecim / prouincię 22 ciuitates 190 Sūmatim habitabilis terrę tabulę 26 prouincię 83 ciuitates 360

Cum qua p̄suppositione facere oporteat habitabilis nostrę diuisionē ad tabulas.

CAP. I.

Vicq̄d quidē oportuerit ad Geographicę operā ex assidua partim diligētia eorū qui regiōes nostras peragrauerūt / partim ex cōsideratiōe habitā ad rem faciliōrē simul & magis ppriā satis expositū ar-

bitror. Verū quęadmodū predecessorū nostrorū exēpla monēt: ut scilicet per Epilogū repetat̄ / per q̄ loca qlibet parallelorū & meridianorū in descriptiōe notatus sit. ne fiat ridiculū omnia simpliciter loca / & quę sub expositis nō cadūt circulis: & habētia distātijs interiacētes inter parallelos / ipsosq̄ meridianos cōfuse poni. Cū ostensū fuerit quō totius habitabilis nostrę descriptio in una cōtēta tabula ad aspectum nostrū cōmensurabilis sit. Superest demonstrare futuras descriptōes sūmarie / si eā in plures tabulas partiamur: ut explorata loca omnia possint cū lucidiori cōmensuratiōe ordinari. Cū ergo una descriptioe necessariū sit: quoniā obseruare oporteat equalitatē ad situs cęterarum partium habitabilis orbis: alia p̄stringi p̄pter frequentā ordinatorū: alia p̄tendi describēdorū penuria:

quemadmodū discursiosi fecere plurimi: q̄ multa quidē p̄uerrere coacti fuere in ip̄is tabulis: mensuras scilicet regionū & figuras: ne ab historia abscessisse viderent̄. ut illi q̄ maximā tabulę partē tribuerūt Europę secundū longitudinē & latitudinē: quę frequentiores situs & loca in ea ponēda essent. Minimū aut̄ spaciū reliq̄rūt Asię secundū lōgitudinē: & Aphricę itidē secundū latitudinē ob rōnē priori diuersam. Propter quā causam Indicū pelagus post Taprobanā *ταπροβανω* ad septentrionē deflexerūt: cū ipsa tabula nudū suggereret spaciū versus progressum ad ortū solis: & nihil haberent describere in Scythia *σκυθια* versus Boreā. Occidentalē vero oceanū ad orientalē verterūt plagā: cum iteq̄ eque suparet eis tabula ad meridianā distantiā. Cū Aphricę vastitas aut Indię nil frequē atq̄ cōtinuū haberet q̄d occidentali littori posset opponi. Vnde ut undiq̄ totā terrā oceano cingerent: hmoi opiniōe imbuti cępere cū descriptiōe fallaci verti ad historiā incōpositę inep̄tęq̄ picturę. Partitiōe igit̄ tabulę euitare poterimus utiq̄ errorē hunc: si eā sic diuidemus / ut frequentiores regiōnū vel solę / vel cū paucis alijs uuā tabulā fortiantur cū maioribus distantijs circuloꝝ: minus vero habitate / minusq̄ sitibus occupate cū pluribus similibus sub una tabula in minoribus circuloꝝ distantijs cōtineant̄. Nō em̄ oportet etiā oēs tabulas eque cōmensurabiles simul esse: sed sola in qlibet feruet ad alias proportionē. Quęadmodū cū unū solū caput describimus q̄ solius capitis sunt / aut cū solā manū q̄ solius manus sunt: neq̄ q̄ capitis & simul manus sunt: nisi cū sub una figura totū hoīem facimus. Vñ quęadmodū nihil ipedit aliq̄d totum aliq̄n augere / aliq̄n vero minuere: sic nec in partibus quādo disiunctę sunt: quas possumus & augere singillatim / & minuere secundū frequentā locorū in tabulis notandorū. Nec procul a veritate fiet (sicut in initio opis diximus) si p̄ circulis rectas lineas describemus. p̄terea particulāribus i tabulis adnotabimus meridianos ipsos nō inclinatos & flexos / sed inuicem eque distātes. In uniuersa autē habitabili latitudinis & lōgitudinis termini iuxta magnas sūpti distātijs / nō faciūt in extremis circulis insignes quosdā excessus: cū nec in quaq̄ tabularū. Deinde cū iuxta proportionē paralleli tabulā diuidētis / ad maximū circulū dicimus fieri decere graduū cōparatiōes: id quoq̄ ad totā distantiā tabulę non quęramus: sed id solum quod ab uno ad aliud extremum distat.

Quę deceat ad quāq̄ tabulā adaptare.

CAP. I I.

Is igit̄ p̄suppositis huiuscemodi diuisionē aggrediētes / Europę tabulas decē cōstituemus. Aphricę tabulas quatuor. Totius Asię tabulas duodecim. In tabula vero qlibet summā quandam adijciemus: p̄ponētes cuius cōstituētis sit quęq̄ tabula / q̄ magna / quas habeat regiones / quā rationē habeat parallelus q̄ per mediā ipsam incedit ad ip̄um meridianū / & q̄ totius tabulę fiat circūscriptio: subordinātes p̄ regiōnē qualibet insigniū ciuitatū eleuatōes assumptas ad magnitudines maximarū in ipsis dierum. Distātes v̄o secundū lōgitudinē capiemus p̄ absentias a meridiano p̄ Alexandria / siue ad ortū solis / siue ad occasum ex magnitudine fere horarum equinoctialium. Pręterea quibus signorū circulus su-

K ij